

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ МЕДИЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНА УСТАНОВА «ІНСТИТУТ ТРАВМАТОЛОГІЇ ТА ОРТОПЕДІЇ

ЗАТВЕРДЖУЮ

Директор Державної установи

«Інститут ортопедії та травматології НАМН України»

доктор медичних наук, професор

Ю.В.Поляченко

«25» травня 2021 р

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«Діагностика та хірургічне лікування доброякісних пухлин та пухлиноподібних захворювань кісток у дітей та підлітків»

Шифр ВД 2.1.9

підготовки докторів філософії в аспірантурі

Державної установи «Інститут ортопедії та травматології НАМН України»

з галузі знань 22 Охорона здоров'я

за спеціальністю 222 «Медицина» (спеціалізація «Ортопедія травматологія»)

Київ - 2021

ВСТУП

Робочу програму навчальної дисципліни ВД 2.1.9 «Діагностика та хірургічне лікування доброякісних пухлин та пухлиноподібних захворювань кісток у дітей та підлітків» для підготовки докторів філософії за освітньо-науковою програмою підготовки докторів філософії в аспірантурі Інститут ортопедії та травматології Національної академії медичних наук України з галузі знань 22 «Охорона здоров'я» за спеціальністю 222 «Медицина» (спеціалізація «ортопедія травматологія») розглянуто та затверджено на засіданні вченої ради «25» травня 2021 року, протокол № 7.

Розробники:

Ю.М. Гук – професор, д-р мед.наук

М.Ф. Сивак – лікар травматолог-ортопед дитячий, канд. мед. наук

О.О. Іваницька – лікар травматолог-ортопед дитячий

ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Загальний обсяг кредитів – 3.

Загальний обсяг годин – 90: 30 години лекцій, 21 годин практичних занять, 15 години консультацій та 24 години самостійної роботи. Рік підготовки – II-III -й.

Види навчальних занять – лекція, практичне заняття, консультація.

Вид оцінювання – іспит.

Програма включає 6 змістових модулів, поєднаних у логічну структурну схему:

Змістовий модуль 1. Класифікація та діагностика доброякісних пухлин та пухлиноподібних захворювань кісток у дітей та підлітків.

Змістовий модуль 2. Диференційовані підходи до хірургічного лікування та оперативні втручання при доброякісних пухлинах та пухлиноподібних захворюваннях кісток у дітей та підлітків.

Змістовий модуль 3. Аневризмальна та солітарна кісткова кіста - диференційовані підходи до лікування, консервативне та хірургічне лікування кісткових кіст у дітей та підлітків.

Змістовий модуль 4. Остеобластокластома, хондробластома, хондроміксоїдна фіброма, неосифікована фіброма: діагностика та хірургічне лікування

Змістовий модуль 5. Остеома, хондрома, остеохондрома, остеоїд-остеома: діагностика та хірургічне лікування

Змістовий модуль 6. Еозинофільна гранульома та інші доброякісні пухлини (суглобовий хондроматоз, міксосома, ліпома, ангиома): діагностика та лікування

МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

1.1. Мета навчальної дисципліни «Діагностика та хірургічне лікування доброякісних пухлин та пухлиноподібних захворювань кісток у дітей та підлітків» - підготовка висококваліфікованого, конкурентоспроможного, інтегрованого у європейський та світовий науково-освітній простір фахівця зі знанням та розумінням стану сучасної медичної науки та умінням застосувати поглиблені науково-професійні знання для вирішення практичних та наукових проблем в медицині.

1.2. Завданням навчальної дисципліни є:

-оволодіння та удосконалення теоретичних знань та практичних навичок з діагностики доброякісних пухлин та пухлиноподібних захворювань кісток у дітей та підлітків;

-вміння оцінити клінічну картину, аналізувати результати основних та додаткових методів дослідження та поставити діагноз.

-оволодіння та удосконалення теоретичних знань та практичних навичок з диференційованого підходу до хірургічного лікування при лікуванні доброякісних пухлин та пухлиноподібних захворювань кісток у дітей та підлітків

-оволодіння та удосконалення теоретичних знань та практичних навичок з методів хірургічного лікування доброякісних пухлин та пухлиноподібних захворювань кісток у дітей та підлітків

1.3 Компетентності та результати навчання, формуванню яких сприяє дисципліна.

У результаті вивчення даної дисципліни слухачі повинні **знати**:

-методи діагностики доброякісних пухлин та пухлиноподібних захворювань кісток у дітей та підлітків;

-класифікацію доброякісних пухлин та пухлиноподібних захворювань кісток у дітей та підлітків;

-диференційовані підходи до лікування при кісткових кістах у дітей та підлітків.

-диференційовані підходи до хірургічного лікування доброякісних пухлин та пухлиноподібних захворювань кісток у дітей та підлітків

-методи хірургічних втручань при доброякісних пухлинах та пухлиноподібних захворюваннях кісток у дітей та підлітків.

Вміти

-оцінювати анамнез, дані клінічної діагностики, рентгенологічної діагностики та додаткових методів дослідження доброякісних пухлин та пухлиноподібних захворювань кісток у дітей та підлітків

-обґрунтувати покази та визначати об'єм хірургічного втручання при лікуванні доброякісних пухлин та пухлиноподібних захворювань кісток у дітей та підлітків.

-застосовувати диференційований підхід до вибору методики хірургічного втручання залежно від діагнозу, розміру патологічного осередка та стану хворого.

сформувати **комунікативні навички**:

- зрозуміле донесення інформації у фаховому середовищі та інших суспільних групах;
- комунікативна компетентність лікаря, зокрема, уміння спілкуватися з хворими, дотримуючись відповідних етичних норм;

автономність та відповідальність:

- бути відповідальним за своєчасне оволодіння поглибленими науковопрофесійними знаннями для вирішення проблем діагностики та ефективного хірургічного лікування дітей та підлітків з доброякісними пухлинами та пухлиноподібними захворюваннями кісток;
- бути відповідальним за результати хірургічного лікування хворих та якість їх життя у післяопераційному періоді;
- відповідальність щодо дотримання етичних норм, дотримання принципів академічної доброчесності;
- вміння працювати автономно і одночасно в команді фахівців.

Дисципліна забезпечує набуття аспірантами таких компетентностей:

- **Інтегральна компетентність (ІК):** Здатність розв'язувати комплексні проблеми професійної та/або дослідницько-інноваційної діяльності в галузі охорони здоров'я, медицини (ортопедії травматології), проводити власне наукове дослідження, яке має наукову новизну, теоретичне та практичне значення, що передбачає глибоке переосмислення наявних та створення нових цілісних знань та /або професійної практики в галузі охорони здоров'я.

Загальні компетентності (ЗК):

ЗК1 Здатність до вдосконалення та розвитку власного інтелектуального та загальнокультурного рівня, оволодіння новими знаннями при вирішенні дослідницьких і практичних завдань, здатність до абстрактного мислення, аналізу, синтезу та оцінки сучасних наукових досягнень.

ЗК2 Здатність на основі наукового пошуку виявляти, ставити та вирішувати проблеми, генерувати нові ідеї, обґрунтувати власні оригінальні концепції.

ЗК4 Здатність планувати, здійснювати особистий та професійний розвиток як науковця та демонструвати вміння досягати поставлених завдань і взятих обов'язків, здатність проведення самостійних досліджень на сучасному рівні, освітньої діяльності.

ЗК5 Здатність розробляти наукові проекти, уміння формулювати та визначати відповідні задачі, розробляти шляхи їх розв'язання, уміння формувати команду дослідників для вирішення локальної задачі, складати пропозиції щодо їх рішення.

ЗК7 Вміння працювати автономно з дотриманням норм наукової, дослідницької медичної етики, біоетики, академічної доброчесності щодо здійснення наукової діяльності та проведення власного наукового дослідження.

Спеціальні (фахові) компетентності(СК):

СК1 Здатність формулювати наукову проблему, робочі гіпотези досліджуваної проблеми, що передбачає глибоке переосмислення наявних та створення нових цілісних знань та/ або професійної практики

СК2 Здатність до опрацювання та критичного осмислення літературних джерел, розуміння природи медичних теорій, гіпотез і тлумачень, перевірки висновків, гіпотез інших дослідників за науковим напрямом дослідження в галузі медицини.

СК3 Здатність до використання сучасних інформаційно-комунікаційних технологій, сучасного наукового обладнання та наукових методів дослідження в медицині (ортопедії травматології).

СК4 Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних науково-дослідних робіт.

СК5 Вміння презентувати, обгрунтовано відстоювати результати власних досліджень, формулювати власну думку під час виступів, дискусій, спілкування у фаховому середовищі з проблем травматології і ортопедії.

СК6 Здатність ефективно використовувати отримані результати наукових досліджень в науковій, освітній і практичній діяльності, передбачати результати їх впровадження в галузі охорони здоров'я.

СК7 Здатність розрізняти різні рівні медичного аналізу, формулювати медичні узагальнення на основі діагностичних даних, обирати методики для різних типів діагностичних досліджень.

СК8 Здатність розуміти та пояснювати патологічні процеси, які формуються в опорно-руховій системі, методи їх діагностики та лікування, аналізувати особливості впровадження діагностичних та лікувальних технологій при ортопедичній патології у різних вікових та нозологічних групах хворих

СК9 Здатність збирати дані, будувати діагностично - лікувальну концепцію, аналізувати, систематизувати та презентувати отримані дані, використовувати загальнонаукові, медичні методи, пов'язані з ортопедичною практикою для провадження ефективної та безпечної наукової і практичної діяльності.

СК10 Здатність вести спеціальну наукову та оформляти професійну документацію в практичній медичній фаховій діяльності ортопеда-травматолога та освітній діяльності.

СК11 Здатність оприлюднення результатів власного наукового дослідження, вести дискусію академічною українською та іноземною мовами відповідно до національних і міжнародних стандартів.

2. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Змістовий модуль 1. Класифікація та діагностика доброякісних пухлин та пухлиноподібних захворювань кісток у дітей та підлітків.

Тема 1: Класифікація пухлин опорно-рухового апарату

Класифікація пухлин опорно-рухового апарату. Класифікація доброякісних пухлин та пухлиноподібних захворювань та особливості клінічного перебігу.

Тема 2: Діагностика доброякісних пухлин та пухлиноподібних захворювань

Симптоми, локалізація та особливості клінічного перебігу. Методи діагностики доброякісних пухлин та пухлиноподібних захворювань.

Змістовий модуль 2. Диференційовані підходи до хірургічного лікування та оперативні втручання при доброякісних пухлинах та пухлиноподібних захворюваннях кісток у дітей та підлітків.

Тема 1: Диференційовані підходи до хірургічного лікування доброякісних пухлин.

Покази до хірургічного лікування в залежності від виду доброякісних пухлин та розміру патологічного осередка. Обґрунтування показів та виду хірургічних втручань

Тема 2: Оперативні втручання при лікуванні доброякісних пухлин

Хірургічні методики лікування в залежності від виду доброякісних пухлин та розміру патологічного осередка Сучасні методики..

Змістовий модуль 3. Аневризмальна та солітарна кісткова кіста - диференційовані підходи до лікування, консервативне та хірургічне лікування кісткових кіст у дітей та підлітків.

Тема 1: Аневризмальна та солітарна кісткова кіста

Клініка. Діагностика. Покази до консервативного лікування кісткових кіст. Покази для хірургічного лікування кісткових кіст. Обґрунтування показів та виду хірургічних втручань

Змістовий модуль 4. Остеобластокластома, хондробластома, хондроміксойдна фіброма, неосифікована фіброма: діагностика та хірургічне лікування

Тема 1: Остеобластокластома, хондробластома, хондроміксойдна фіброма, неосифікована фіброма.

Клініка. Діагностика. Обґрунтування показів та виду хірургічних втручань.

Тема 2: Хірургічне лікування остеобластокластоми, хондробластоми, хондроміксойдної фіброми, неосифікованої фіброми.

Диференційоване хірургічне лікування. Сучасні методики..

**Змістовий модуль 5. Остеома, хондрома, остеохондрома, остеїд-остеома:
діагностика та хірургічне лікування**

Тема 1: Остеома, хондрома, остеохондрома, остеїд-остеома: діагностика та хірургічне лікування

Клініка. Діагностика. Показання для хірургічного лікування. Сучасні методики..

**Змістовий модуль 6. Еозинофільна гранульома та інші доброякісні пухлини
(суглобовий хондроматоз, міксома, ліпома, ангіома): діагностика та лікування**

Тема 1: Еозинофільна гранульома: діагностика та лікування

Клініка. Діагностика. Покази до консервативного лікування. Покази для хірургічного лікування. Сучасні методики

Тема2: Інші доброякісні пухлини (суглобовий хондроматоз, міксома, ліпома, ангіома): діагностика та хірургічне лікування

Клініка. Діагностика. Обґрунтування показів та виду хірургічних втручань при мозкових інсультах. Сучасні методики

3. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«Діагностика та хірургічне лікування доброякісних пухлин та пухлиноподібних захворювань кісток у дітей та підлітків»

Тема	Кількість годин				Самостійна робота
	Лекції	Практичні	Семінари	Консультації	
1	2	3	4	5	6
Змістовий модуль 1. . Класифікація та діагностика доброякісних пухлин та пухлиноподібних захворювань кісток у дітей та підлітків					
1. Класифікація пухлин опорно-рухового апарату	3	2		1,5	2
2. Діагностика доброякісних пухлин та пухлиноподібних захворювань	3	2		1,5	2
Разом за змістовим модулем	6	4		3	4
Змістовий модуль 2. Диференційовані підходи до хірургічного лікування та оперативні втручання при доброякісних пухлинах та пухлиноподібних захворюваннях кісток у дітей та підлітків.					
1. Диференційовані підходи до хірургічного лікування доброякісних пухлин.	3	2		1,5	3
2. Оперативні втручання при лікуванні доброякісних пухлин	3	3		1,5	3
Разом за змістовим модулем	6	5		3	6
Змістовий модуль 3. Аневризмальна та солітарна кісткова кіста - диференційовані підходи до лікування, консервативне та хірургічне лікування кісткових кіст у дітей та підлітків.					
1. Аневризмальна та солітарна кісткова кіста.	3	2		1,5	3
Разом за змістовим модулем	3	2		1,5	3
Змістовий модуль 4. Остеобластокластома, хондробластома, хондроміксоїдна фіброма, неосифікована фіброма: діагностика та хірургічне лікування					
1. Остеобластокластома, хондробластома, хондроміксоїдна фіброма, неосифікована фіброма.	3	2		1,5	3
2. Хірургічне лікування остеобластокластоми, хондробластоми,	3	2		1,5	2

хондроміксоїдної фіброми, неосифікованої фіброми.					
Разом за змістовим модулем	6	4		3	5
Змістовий модуль 5. Остеома, хондрома, остеохондрома, остеїд-остеома: діагностика та хірургічне лікування.					
1. Остеома, хондрома, остеохондрома, остеїд-остеома: діагностика та хірургічне лікування	3	2		1,5	2
Разом за змістовим модулем	3	2		1,5	2
Змістовий модуль 6. Еозинофільна гранульома та інші доброякісні пухлини (суглобовий хондроматоз, міксома, ліпома, ангиома): діагностика та лікування					
1. Еозинофільна гранульома: діагностика та лікування	3	2		1,5	2
2. Інші доброякісні пухлини (суглобовий хондроматоз, міксома, ліпома, ангиома): діагностика та хірургічне лікування	3	2		1,5	2
Разом за змістовим модулем	6	4		3	4
Всього: 90 год. (3 кредити)	30	21	-	15	24

4. ОЦІНЮВАННЯ рівня теоретичної підготовки за дисципліною передбачає складання іспиту.

Загальна оцінка з дисципліни: шкала оцінювання національна та ECTS

Оцінка в балах	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
		Оцінка	Опис
90 – 100	Відмінно	A	Відмінно
82-89	Добре	B	добре (дуже добре)
75 – 81		C	добре
64 – 74	Задовільно	D	Задовільно
60-63		E	задовільно (достатньо)
35 – 59	Незадовільно	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
1-34		F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

5. ПИТАННЯ ДЛЯ КОНТРОЛЮ теоретичної підготовки з дисципліни
«Діагностика та хірургічне лікування різних видів судинної патології нервової системи»

1. Класифікація пухлин опорно-рухового апарату
2. Класифікація доброякісних пухлин опорно-рухового апарату
3. Діагностика доброякісних пухлин та пухлиноподібних захворювань
4. Хірургічні методики лікування доброякісних пухлин.
5. Кісткові кісти у дітей та підлітків: клініка, діагностика
6. Кісткові кісти у дітей та підлітків, хірургічне лікування
7. Аневризмальна кісткова кіста, консервативне лікування
8. Аневризмальна кісткова кіста, покази до хірургічного лікування. Сучасні методики лікування
9. Остеобластокластома, : діагностика та хірургічне лікування
10. Хондробластома: діагностика та хірургічне лікування
11. Хондроміксодна фіброма: діагностика та хірургічне лікування
12. Остеома: діагностика та хірургічне лікування осифікована фіброма: діагностика та хірургічне лікування
13. Хондрома: діагностика та хірургічне лікування
14. Остеохондрома: діагностика та хірургічне лікування
15. Остеоїд-остеома: діагностика та хірургічне лікування
16. Еозинофільна гранульома: діагностика та лікування
17. Еозинофільна гранульома: консервативне лікування
18. Еозинофільна гранульома: хірургічне лікування
19. Суглобовий хондроматоз: діагностика та лікування
20. Міксома, ліпома, ангіома: діагностика та лікування
21. Основи медичної етики. Принципи деонтології в медичній клініці.
22. Деонтологія в дитячій ортопедії-травматології.
23. Медична етика і деонтологія в клініці дитячої ортопедії-травматології..
24. Біоетика в клініці дитячої ортопедії-травматології. Основні принципи.

6. ТЕМИ РЕФЕРАТІВ

(аналітичне завдання) до навчальної дисципліни

«Діагностика та хірургічне лікування доброякісних пухлин та пухлиноподібних захворювань кісток у дітей та підлітків»

шифр ВД 2.1.9

1. Сучасні підходи до діагностики та тактики лікування доброякісних пухлин та пухлиноподібних захворювань кісток у дітей та підлітків
2. Диференційовані підходи до лікування при доброякісних пухлинах та пухлиноподібних захворюваннях кісток у дітей та підлітків
3. Принципи хірургічного лікування дітей з доброякісними пухлинами та пухлиноподібними захворюваннями кісток.
4. Медична етика і деонтологія: основоположні принципи, реалії та перспективи.

7. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Навчальна література відповідно до переліку рекомендованої до вивчення літератури.

Мультимедійні презентації відповідно до теоретичного курсу.

Науково-методичне забезпечення навчального процесу передбачає: державні стандарти освіти, навчальні плани, навчальні програми з вибіркової навчальної дисципліни. Практичні заняття у профільному відділі, відділеннях.

8. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Aneurysmal bone cyst: a neoplasm driven by upregulation of the USP6 oncogene / A. M. Oliveira, M. M. Chon, A. R. Perez-Atayde [et al.] // J. Clin. Oncol. — 2006. — Vol. 24 (1). — Article el.
2. Brachyury, a crucial regulator of notochordal development, is a novel biomarker for chordomas / S. Vujovic, S. Henderson, N. Presneau [et al.] // J. Pathol. — 2006. — Vol. 209. — P. 157-165.
3. Campanacci M. Osteofibrous dysplasia of the tibia and fibula / M. Campanacci, M. Laus // J. Bone Joint Surg. Am. — 1981. — Vol. 63-A (3). — P. 367-375.
4. Cohen M. M. Jr. Fibrous dysplasia is a neoplasm / M. M. Cohen Jr. // Am. J. Med. Genet. — 2001. — Vol. 98. — P. 290-293.
5. Dedifferentiated classic adamantinoma of the tibia: a report of a case with eventual complete revertant mesenchymal phenotype / F. M. Izquierdo, L. R. Ramos, S. Sanches-Herraez [et al.] // J. Am. J. Surg. Pathol. — 2010. — Vol. 34. — P. 1388-1392. doi: 10.1097/PAS.0b013e3181ecfe6a.
6. Dorfman H. D. Bone Tumors / H. D. Dorfman, B. Czemiak. — St. Louis: Mosby, 1998. — 1261 p.
7. Epithelioid hemangioma of bone and soft tissue. A reappraisal of a controversial entity / C. Errani, L. Zhang, Y. S. Sung [et al.] // Clin. Orthop. Relat. Res. — 2011. — Vol. 470 (5). — P.

- 1498-1506, doi: 10.1007/s11999-011-2070-0.
9. Expression of preosteoblast markers and Cbfa-1 and Osterix gene transcripts in stromal tumour cells of giant cell tumor of bone / L. Huang, X. Y. Teng, Y. Y. Cheng [et al.] // *Bone*. — 2004. — Vol. 34. — P. 393-401.
 10. Langerhans' cell histiocytosis (histiocytosis X) of bone: a clinicopathologic analysis of 263 pediatric and adult cases / S. E. Kilpatrick, D. E. Wenger, G. S. Gilchrist [et al.] // *Cancer*. — 1995. — Vol. 76 (12). — P. 2471-2484.
 11. MFH of bone and osteosarcoma show similar survival and chemosensitivity / D. G. Jeon, W. S. Song, C. B. Kong [et al.] // *H Clin. Orthop. Relat. Res.* — 2011. — Vol. 469 (2). — P. 584-590, doi: 10.1007/s11999-010-1428-z.
 12. Mutations of the GNAS1 gene, stromal cell dysfunction, and osteomalacic changes in non-McCune-Albright fibrous dysplasia of bone / P. Bianco, M. Riminucci, A. Majolagbe [et al.] // *J. Bone Miner. Res.* — 2000. — Vol. 15. — P. 120-128.
 13. №4, — С. 131-136.
 14. Osteofibrous dysplasia, osteofibrous dysplasia-like adamantinoma and adamantinoma: correlation of radiological imaging features with surgical histology and assessment of the use of radiology in contributing to needle biopsy diagnosis / M. Khanna, D. Delaney, R. Tirabosco, A. Saifuddin // *Skeletal Radiol.* — 2008. — Vol. 37 (12). — P. 1077-1084, doi: 10.1007/S00256-008-0553-1.
 15. P63 expression in adamantinoma / B. C. Dickson, Y. Gortzak R. S. Bell [et al.] // *Virchows Arch.* — 2011. — Vol. 459. — P. 109-113, doi: 10.1007/s00428-011-1101-2.
 16. Primary Rosai-Dorfman disease of bone: a clinicopathologic study of 15 cases / E. G. Demicco, A. E. Rosenberg, J. Bjoms-son [et al.] // *Am. J. Surg. Pathol.* — 2010. — Vol. 34 (9). — P. 1324-1333.
 17. WHO classification of tumours of soft tissue and bone / Ed. Ch. D. M. Fletcher, J. A. Bridge, P. C. W. Hogendoorn, F. Mertens. — 4th ed. — Lyon: IARC, 2013. — 468 p.
 18. Вырва О. Е. Классификация опухолей костей / О. Е. Вырва, О. А. Головина // *Ортопедия, травматология и протезирование*. — 2010. — № 4. — С. 88-91, DOI: <http://dx.doi.org/10.15674/0030-59872010488-91>.
 19. Григоровский В. В. Клинико-морфологические особенности и принципы современной гистологической дифференциальной диагностики локального гистиоцитоза костей из клеток Лангерганса (эозинофильной гранулемы) / В. В. Григоровский, А. П. Крисъ-Пугач, С. М. Марцыняк // *Вестник травматологии и ортопедии им. Н. Н. Приорова*. — 2005, — № 4, — С. 74-81.
 20. Григоровский В. В. Некоторые общие вопросы клинической патологии опухолей и опухолеподобных поражений костей в свете современной международной гистологической классификации (ВОЗ, 1994) / В. В. Григоровский // *Ортопедия, травматология и протезирование*. — 2000. —
 21. Григоровский В. В. Гигантоклеточная опухоль кости: морфогенез, клинико-морфологические особенности, дифференциальная диагностика, подходы к лечению / В. В. Григоровский В. В. Номенклатура, гістологічні особливості та диференціальна діагностика гігантоклітинних проліферативних уражень кісток у дітей та підлітків / В. В. Григоровський // *Онкология*. — 2002. — Т. 4, № 3. — С. 174-183.
 22. Григоровский В. В. Редкие нозологические формы остеосарком: особенности, принципы дифференциальной диагностики и современного лечения. I. Телеангиэктатическая остеосаркома. Мелкоклеточная остеосаркома / В. В. Григоровский // *Онкология*. — 2014. — Т. 16, № 3. — С. 235-240.
 23. Григоровський В. В. Клініко-морфологічні особливості остеобластом та їх диференційна діагностика / В. В. Григоровський, А.В. Григоровська // *Ортопедия, травматология и*

- протезирование. — 2011. — № 4. — С. 17-23, DOI: [http:// dx.doi.org/10.15674/0030-59872011417-23](http://dx.doi.org/10.15674/0030-59872011417-23).
24. Григоровський В. В. Метафізарний фіброзний дефект кісток — сучасний погляд на патогенез, деякі клініко- морфологічні особливості та гістологічну диференційну діагностику/В. В. Григоровський: мат. наук.-практ. конф. [«Актуальні проблеми діагностики, лікування та реабілітації дітей з травмами та захворюваннями опорно-рухового апарату»]. — Київ, 2011. — С.
25. Григоровський В. В. Особливості сучасної клініко-морфологічної діагностики пухлин та пухлиноподібних уражень кісток (огляд літератури та власних досліджень) / В. В. Григоровський // Журнал АМН України. — 2003. — № 1, —С. 82-92.
26. Григоровський В. В. Патогенез, патоморфологічні особливості та гістологічна диференційна діагностика первинних, рецидивних та вторинних аневризмальних кіст кісток у дітей та підлітків / В. В. Григоровський, Ю. М. Гук, А. В. Рославцев//Патологія. — 2012. — № 1. — С. 77-84.
27. Григоровський В. В. Сучасні гістологічна та клінічні класифікації пухлин та пухлиноподібних уражень кісток, особливості їх застосування та деякі аспекти ортопедичної онкоморфології / В. В. Григоровський // Ортопедія, травматологія і протезирование. — 2012. — № 2. — С. 103- 112, doi: <http://dx.doi.org/10.15674/0030-598720122103-112>.
28. Гук Ю. М. Локальні патоморфологічні зміни в тканинах опорно-рухової системи у хворих на нейрофіброматоз I типу (хвороба Реклінгхаузена)/Ю. М. Гук, В. В. Григоровський Ортопедія, травматологія і протезирование. — 2005. — №3, —С. 78-84.
29. Корж А. А. Фиброзная дисплазия костной ткани / А. А. Корж, К. Н. Моисеева, Е. Я. Панков. — Киев: Здоров'я, 1971. — 123 с.
30. Нейштадт Э. Л. Опухоли и опухолеподобные заболевания костей / Э. Л. Нейштадт, А. Б. Маркочев. — СПб: Фолиант, 2007.— 341 с.